Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ett försök med rekryteringsstöd och till vissa lagar som har samband med den

Till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ett försök med rekryteringsstöd och till vissa lagar som har samband med den (RP 160/2021 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- specialsakkunnig Ville Heinonen, arbets- och näringsministeriet
- regeringsråd Jan Hjelt, arbets- och näringsministeriet
- professor Olli Mäenpää
- professor Janne Salminen.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- universitetslektor Pauli Rautiainen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om ett försök med rekryteringsstöd. Dessutom föreslås temporära ändringar av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, lagen om inkomstdatasystemet och straffregisterlagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 mars 2022. Lagen om ett försök med rekryteringsstöd ska till huvudsakliga delar vara i kraft till och med den 31 december 2023.

I propositionens motiv till lagstiftningsordning granskas lagförslagen med avseende på jämlikheten och skyddet för personuppgifter. Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lag-

stiftningsordning. Regeringen anser dock att det är önskvärt att begära utlåtande om propositionen av grundlagsutskottet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Regeringen föreslår att det stiftas en lag om ett försök med rekryteringsstöd. Med rekryteringsstöd avses ekonomiskt stöd som betalas för arbetstagarens lönekostnader till företag som anställer sin första arbetstagare. Det föreslås att försöket genomförs under 2022 och 2023.

(2) Grundlagsutskottet brukar bedöma försökslagstiftning med avseende på grundlagens 6 § om likabehandling och förbud mot diskriminering. Mottagare av rekryteringsstöd kan enligt lagförslaget vara fysiska personer som bedriver näringsverksamhet, öppna bolag, kommanditbolag och aktiebolag som uppfyller de omsättningsgränser som anges i lagen och som under de föregående 12 månaderna inte har haft anställda. Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid att jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen i princip endast gäller människor. Jämlikhetsprincipen kan dock enligt utskottet ha betydelse också vid bedömningen av lagstiftning om juridiska personer, i synnerhet när regleringen indirekt kan inverka på fysiska personers rättsliga ställning. Ju lösare denna koppling är, desto mindre blir betydelsen av denna aspekt (GrUU 11/2012 rd, s. 2/II, GrUU 37/2010 rd, s. 3/I). Med beaktande av den föreslagna målgruppen för försöket är det nödvändigt att granska regleringen med tanke på 6 § i grundlagen.

(3) Grundlagsutskottet har ansett att försökslagstiftning som leder till en viss olikhet i sig är acceptabel med avseende på jämlikheten, om det finns ett godtagbart mål med försöket (se t.ex. GrUU 25/2020 rd, s. 2, GrUU 44/2017 rd, s. 2, GrUU 24/2017 rd, s. 3, och GrUU 20/2012 rd, s. 2). Utskottet har då understrukit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning följer av jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas och att ett försök åtminstone inom vissa gränser kan vara en godtagbar grund för att pruta på formell jämlikhet i regionalt hänseende (GrUU 44/2017 rd, s. 2, GrUU 24/2017 rd, s. 3, och GrUU 42/2010 rd, s. 4—5).

(4) Syftet med försöket med rekryteringsstöd är enligt 1 § i lagförslag 1 att inhämta information om huruvida stöd för lönekostnader sänker tröskeln för företagen att anställa en arbetstagare och om huruvida stödet påverkar företagstillväxten. Strävan efter att främja möjligheterna att bli arbetsgivare och skapa nya arbetsplatser hänger samman med den skyldighet som i 18 § 2 mom. i grundlagen åläggs det allmänna att främja sysselsättningen. Det föreslagna försöket har ett godtagbart mål.

(5) Utskottet har också kopplat ihop frågan om godtagbar grund för ett försök med att försöket uttryckligen ska ge uppgifter och erfarenheter om konsekvenserna av vissa planerade reformer (GrUU 44/2017 rd, s. 3, GrUU 24/2017 rd, s. 3 och GrUU 51/2016 rd, s.3). En allmän förutsättning för ett försök bör enligt utskottet dessutom vara att resultaten utreds och utvärderas på behörigt sätt (GrUU 65/2018 rd, s. 33—34, GrUU 24/2017 rd, s. 3 och GrUU 70/2002 rd, s. 3). Utskottet anser att bestämmelserna om uppföljning och utvärdering av försöket i 12 § i lagförslag 1 är ändamålsenliga ur denna synvinkel.

(6) Grundlagsutskottet har i sina bedömningar av försökslagstiftning understrukit det allmänna kravet på att det ska föreskrivas genom lag om grundläggande fri- och rättigheter och konstaterat att det kravet också gäller jämlikhetsprincipen (se t.ex. GrUU 25/2020 rd, s. 3, GrUU 44/2017 rd, s. 5 och GrUU 20/2012 rd, s. 2/I—II). Det har krävts att kravet beaktas till exempel när försöksområdet bestäms antingen genom att området anges direkt i lag eller genom att besluten om området knyts till tillräckligt exakta kriterier i lag (GrUU 44/2017 rd, s. 5, GrUU 58/2001 rd, s. 2—3 och GrUU 19/1997 rd, s. 2). Med anledning av kravet på att bestämmelser ska utfärdas genom lag har utskottet också fäst uppmärksamhet vid urvalsförfarandet och dess transparens (GrUU 51/2016 rd, s. 4).

(7) Bestämmelser om företag som hör till målgruppen för försöket föreslås i 3 § i lagförslag 1 och bestämmelser om val av försöksgrupp och kontrollgrupp i 4 §. Urvalet av försöksgrupp och kontrollgrupp ska enligt 4 § 2 mom. göras genom randomisering på så sätt att varje företag som hör till målgruppen har lika möjlighet att bli vald till försöksgruppen, dock så att grupperna proportionellt sett motsvarar den branschvisa fördelningen av företagen i målgruppen. De programmeringskommandon som ska användas för uttagningen ska offentliggöras innan randomiseringen görs. Enligt grundlagsutskottet uppfyller den föreslagna regleringen kravet på att bestämmelser ska utfärdas genom lag.

(8) Grundlagsutskottet har i samband med bedömningen av försökslagstiftningen även fäst vikt vid hur väl regleringen uppfyller kraven på proportionalitet (se t.ex. GrUU 38/2006 rd, s. 3/II). Dessutom har det krävts en tidsgräns för bestämmelserna om försök; de har fått gälla bara under den korta tid som behövs för försöket (se GrUU 51/2016 rd, s. 5, GrUB 4/2006 rd, s. 3/I och de utlåtanden som nämns där).

(9) Företag som hör till försöksgruppen ska enligt lagförslaget ha möjlighet att få ett stöd som motsvarar 50 procent av arbetstagarens lönekostnader under högst 12 månader, dock högst 10 000 euro. De företag som hör till försöksgruppen och får rekryteringsstöd har således en bättre ställning än andra motsvarande företag. Stödet täcker dock inte företagets lönekostnader i sin helhet under någon lönebetalningsperiod och stödets maximibelopp är inte så stort att det är fråga om särbehandling som till sin omfattning är exceptionellt djupgående (se t.ex. GrUU 24/2017 rd, s. 3 och de utlåtanden som nämns där). Det är dessutom fråga om ett försök som ordnas för en ganska kort tid (GrUU 51/2016 rd, s. 4). Grundlagsutskottet anser att de föreslagna bestämmelserna inte strider mot proportionalitetskravet.

(10) Bestämmelser om rätt att få uppgifter för arbets- och näringsministeriet och den som genomför utvärderingen efter att försöket med rekryteringsstöd avslutats föreslås i 12 § 2 mom. i lagförslag 1. Denna rätt gäller uppgifter om företagens omsättning, rörelsevinst, anställda, anställningsförhållanden, betalda löner och företagarinkomster och andra omständigheter i försöks- och kontrollgrupperna som är nödvändiga för att genomföra utvärderingen. I ljuset av den föreslagna regleringen och motiveringen till den förblir det oklart varför inte bara den som genomför utvärderingen utan också ministeriet har den föreslagna rätten att få uppgifter. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet bör komplettera regleringen åtminstone så att syftet med ministeriets rätt att få uppgifter framgår av den.

Utlåtande GrUU 42/2021 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 19.11.2021

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Antti Häkkänen saml
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Olli Immonen saf
medlem Hilkka Kemppi cent
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Sakari Puisto saf
medlem Wille Rydman saml
medlem Heikki Vestman saml
ersättare Johannes Koskinen sd
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.